

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Osallisuuden pedagogiikka varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa

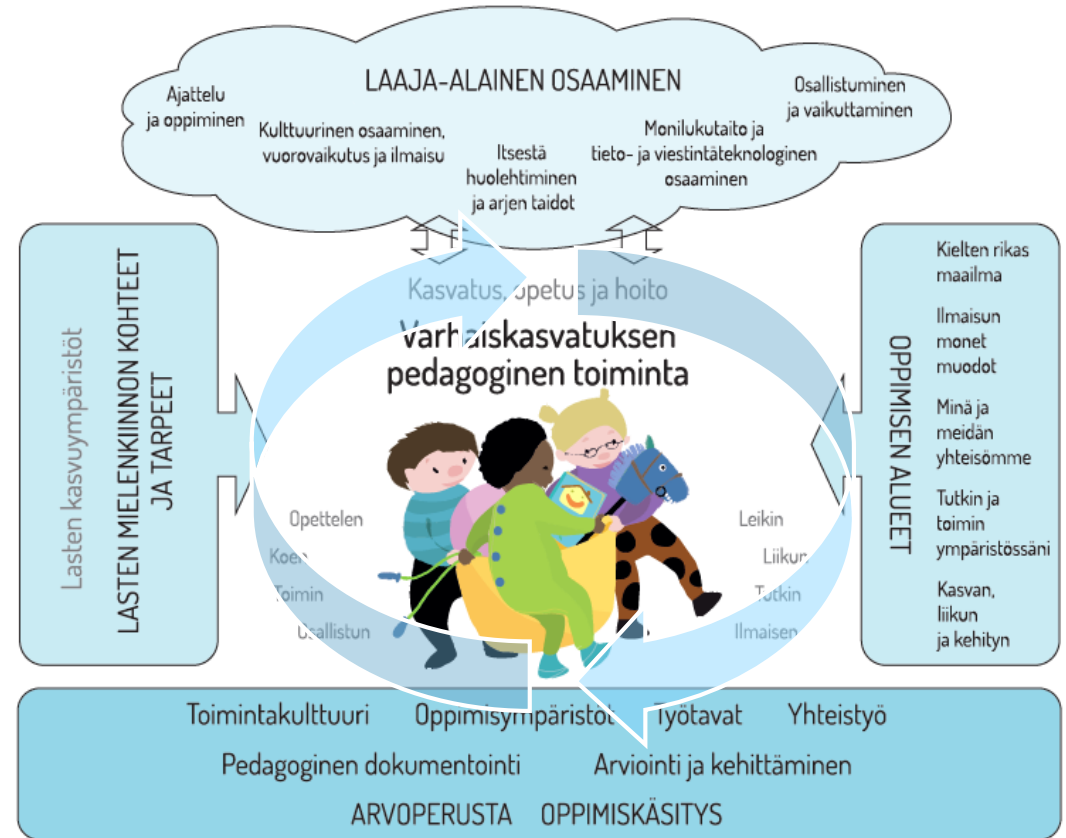
3/5, Osallisuus toiminnan suunnittelun ja
ehytetyn toiminnan näkökulmasta

Elina Kataja ja Opetushallitus

Projektityöskentely ehyettynä työtapana

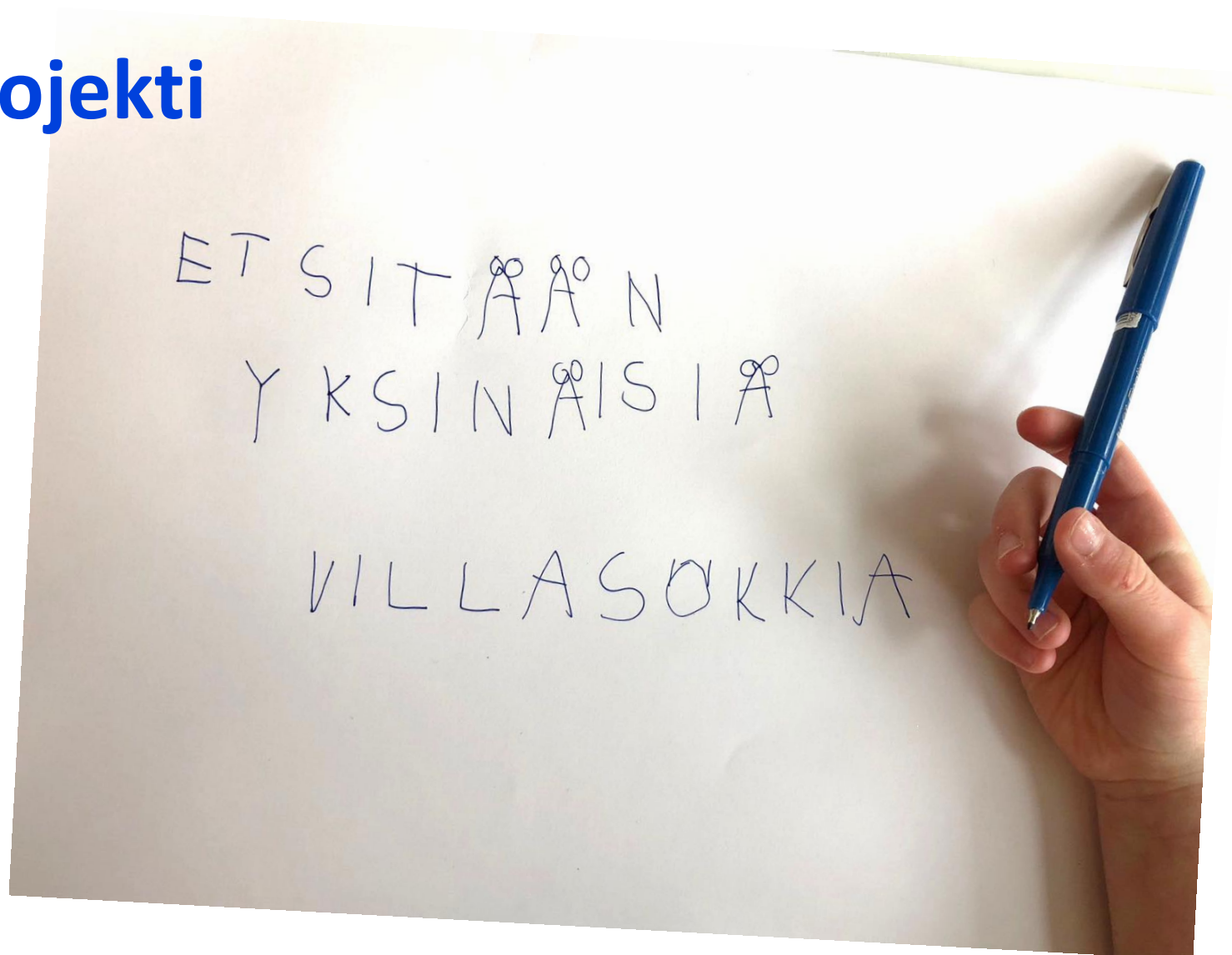
- Mahdollistaa lasten osallisuutta ja työskentelyä pidempikestoisesti eri oppimisen alueita ja lasten mielenkiinnon kohteita yhdistävässä toiminnassa
- Keskeistä on yhteinen prosessi: yhteinen innostuminen, yhteinen suunnittelu, yhteinen toteuttaminen, yhteinen arviointi
- Kaikkien ei tarvitse osallistua kaikkeen, tehdä kaikkea samaan aikaan tai olla kiinnostuneita aina samoista asioista, vaan ryhmässä voi olla samanaikaisesti useampia projekteja, pieniä tai suurempia
- *”Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti. Ehytetty pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Aihepiirit voivat nousta esimerkiksi leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa.”* (Vasuperusteet 2016, 39–40)

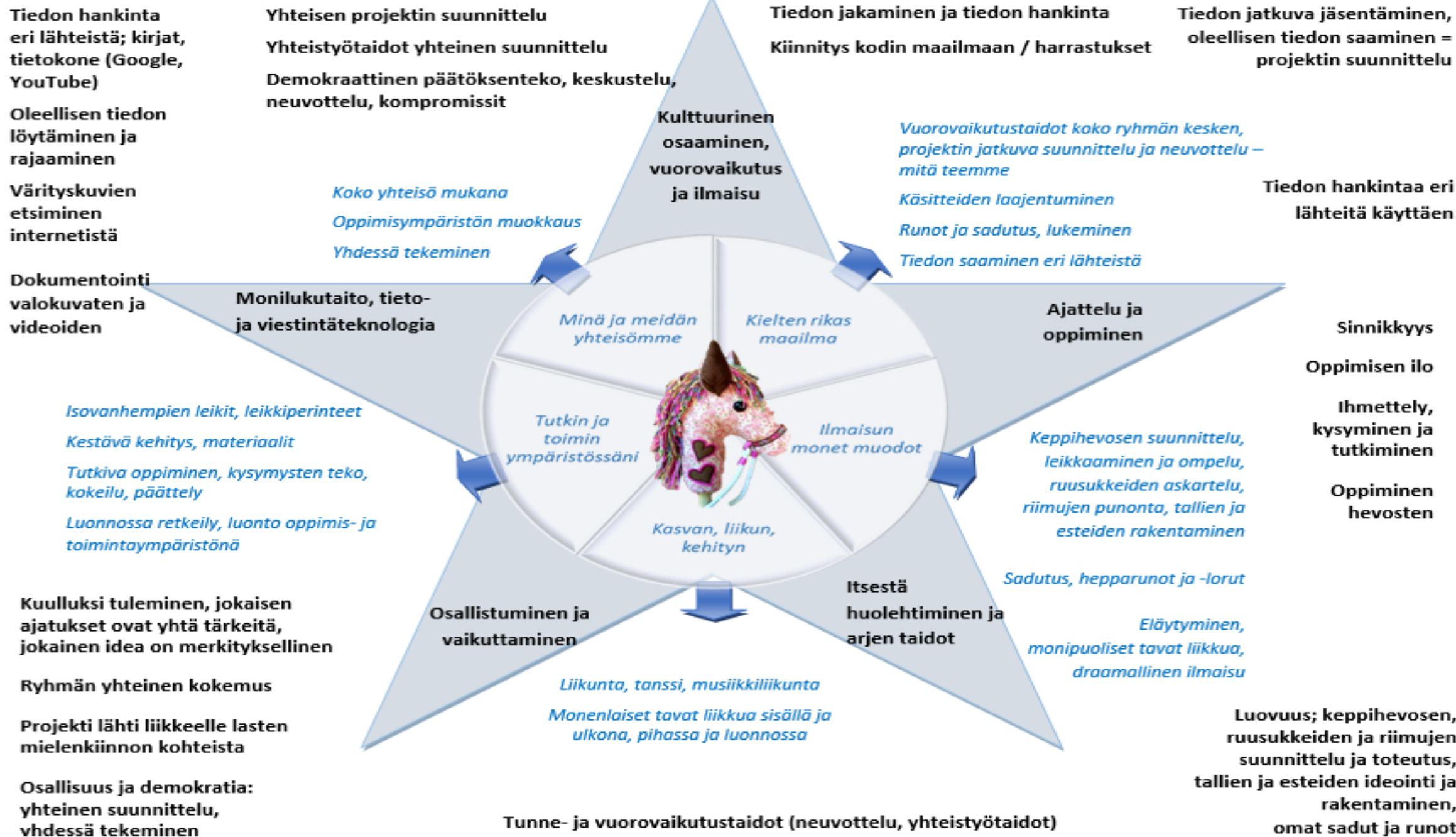

Projektien luonne

Keppihevosprojekti

Pedagoginen dokumentointi projektin suunnittelun ja arvioinnin välineenä

Pedagoginen dokumentointi on tapa arvioida projektimaisessa työskentelyssä sitä

- mitä toiminta on pitänyt sisällään
- mitä vasun osa-alueita projektissa on käsitelty
- mihin toimintaa tulisi jatkossa suunnata
- mitä prosessissa on tapahtunut lasten (ja kasvattajien) ajattelun, vuorovaikutussuhteiden ja oppimisen näkökulmasta

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. - - Pedagogisen dokumentoinnin tarkoitus on toteuttaa varhaiskasvatusta lapsilähtöisesti. (Vasuperusteet 2016, 37)

Kasvattajan rooli

- Nähdä ja kuulla lasten ajatukset ja mielenkiinnon kohteet ja tarttua niihin
- Mahdollistaa projektin syntyminen ja eteneminen
 - Lähteä viemään lasten ideoita eteenpäin
 - Rikastaa toimintaa uusilla elementeillä
 - Ylläpitää ja kannatella projektia
- Mahdollistaa lapsille monenlaiset tartuntapinnat projektiin
- Edistää projektin laajenemista uusia virikkeitä ja uusia käsittelytapoja tarjoamalla
- Dokumentoida toimintaa, arvioida ja suunnitella toimintaa eteenpäin lasten kanssa

Mistä projekti saa alkunsa?

- Jokainen projekti on omanlaisensa, sen hetkisessä lapsiryhmässä syntynyt ja rakentunut kokonaisuus
- Kun tartutaan rohkeasti lasten ajatuksiin ja pohdintoihin, saadaan aiheesta kuin aiheesta yhteisen innostuksen ja suunnittelun kautta rakennettua kiinnostavia ja monipuolisia projekteja, joissa päästään ihmettelemään lapsia kiinnostavia teemoja ja ottamaan asioista yhdessä selvää
- *”Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Tapa, jolla oppimisen alueiden tavoitteita käsitellään, vaihtelee valittujen aihepiirien, tilanteiden ja lasten oppimisen mukaan. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista.”* (Vasuperusteet 2016, 40)

"Pieni lapsi ei osaa vielä pyytää, mutta hän ihmettelee kaikkea ja siitä meidän on lähdettävä liikkeelle."

*"Kun laitetaan vettä päälle.
Lisää vettä. Ne voi kasvaa!"*

*"Sit mä kastelen nää,
niin ne kasvaa."*

Mitä siemenistä tulee?

*"Dinosaurus."
"Sinistä..."
"Keltainen dinosaurus."*

Mitä omenan sisällä on?

*"Ehkä leipää?"
"Siellä on hämähäkkejä. Jännittää."
"Siellä on hirviötä!"*

”Pieni lapsi ei osaa vielä pyytää, mutta hän ihmettelee kaikkea ja siitä meidän on lähdettävä liikkeelle.”

Miksi?

- Idea lähtenyt lapsilta. Kasvattajat tarjoavat välineitä ja puitteet ja ovat myös oppimassa.
- Myös alle 3-vuotiaiden kanssa olemme päässeet tekemään pitkäkestoista ja tutkivaan oppimiseen tähtäävää projektia.
- Jotta lapset oppisivat itse tekemään, pohtimaan ja tutkimaan.

Mitä olemme oppineet?

- Mitä hedelmien sisältä voi löytyä
- Mitä ovat siemenet, miten siemeniä kylvetään ja mitä niistä voi kasvaa
- Miten siemenistä lähteneitä versoja ja taimia hoidetaan
- Kuuntelemista, kerrontaa, yhdessä tekemistä
- Tutkimista ja havainnointia, pitkäkestoista tekemistä
- Myös kasvattajat oppivat paljon. Olemme saaneet tehdä paljon hyviä havaintoja kaksivuotiaiden ajattelun, päättelyn ja oppimisen taidoista.
- Kaikki eivät innostu samasta asiasta, ja onkin tärkeää, ettei aikuinen vaadi kaikkia lapsia mukaan.

Lisää projektityöskentelystä

- Lumoudu lapsesta YouTube -kanava
→ Kaupunkileikki esi- ja alkuopetuksen eheyttävänä työtapana
<https://youtu.be/FkDMW6D1Qqw>

- Opetushallituksen pedagogisen dokumentoinnin tukimateriaalit:
http://edu.fi/yleissivistava_koulutus/varhaiskasvatus/vasu2017tukimateriaalit/pedagoginen_dokumentointi

Vietimme syyslomaa. Kaupunkileikki alkoi ryhmiin jakautumisesta ja saimme suunnitella mitä kaupunkiin voisi tulla. Sinne tuli fanpark, karkkikauppa ja elokuvateatteri.

Kohti osallisuuden pedagogiikkaa

**Pohdittavaa varhaiskasvattajille,
kasvattajatiimeille ja työyhteisöille**

- Miten projektimainen työtapa haastaa omaa kasvatusajattelua – millaisia vahvuuksia ja toisaalta kehittämiskohtia näet omassa kasvattajuudessa suhteessa eheytettyyn projektityöskentelyyn?
- Mitä ovat lasten aloitteista lähtevän, projektimaisen toiminnan esteitä tiimissä/työyhteisössä – ja kuinka niitä voisi raivata pois?

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Innostavia oivalluksia osallisuuden yhteisellä matkalla!

Elina Kataja & Opetushallitus

